Третя та четверта подорожі Синдбада
http://www.ae-lib.org.ua/texts/_tales_asia__ua.htm#19

Третя подорож Синдбада

Синдбад став говорити:
- Серед бенкетів та розваг я швидко став забувати про колишні страшні пригоди. А розкішне, сите життя мені почало обридати. Я був молодий, дужий - хотілось якоїсь діяльності. Скінчилось тим, що я знову поклався на долю, зібрав товаришів-торговців, накупив різного краму і сів на корабель у Бальсорі.

Довго ми плавали цілком щасливо, приставали до різних земель і вигідно торгували своїм крамом.

Та раз колись серед моря нас застала буря. Кілька днів корабель наш гойдали хвилі і кидали його, як тріску, поки не пригнали до [29] якогось невідомого острова. Ми, звичайно,, раділи, що зостались живі, але капітан поспішив нас розчарувати:

- Доленько наша! - крикнув він. - Думали ми втекти від одного лиха, та зустріли ще більше. Знайте, що на цьому острові живуть дикуни, з ніг до голови покриті вовною. Хоч вони і невеликого росту, але їх сила така, що змагатися з ними не може бути й думки. Бережіться поранити або убити кого-небудь з них, бо тоді ми всі пропали.

На наше горе, слова капітана справдилися раніше, ніж ми сподівалися. Не встигли ми опам'ятатись, як на берег висипала тьма-тьмуща поганих-препоганих істот, подібних до людей, але покритих густою рудою вовною. Вони стрибнули в воду, приплили до корабля і стали з усіх боків лізти на палубу швидше, ніж лазять мавпи. Ці страховища щось кричали, очевидно, говорили до нас, але ми не могли зрозуміти їхньої мови і стояли, тремтячи від жаху.

Коли вони стали обрубувати якірного ланцюга і знімати вітрила, ніхто з нас навіть не поворухнувся. Карлики ж, заволодівши кораблем, одвезли нас на другий острів і там висадили на берег, а самі попливли далі назад. З похиленими головами пішли ми по острову, зриваючи по дорозі траву, бо всі були дуже голодні.

Незабаром ми підійшли до величезного будинку з високою брамою із чорного дерева. Ми ввійшли на подвір'я, а відтіль - у якесь велике помешкання, де з одного боку валялись купи людських кісток, а з другого - довгі палки для підсмажування м'яса. Ми ледве не збожеволіли від жаху: ноги у нас трусились, і ми, повні відчаю, попадали на підлогу. Так пролежали досить довго, безсилі що-небудь зробити, дати собі яку-небудь раду. Уже смеркало, як раптом розчинилися двері і в нашу кімнату ввійшов велетень, високий, як пальма, весь чорний, з єдиним оком на лобі, червоним і вогняним, як жар. Із рота в його стирчали два довгих, гострих передніх зуби, нижня губа одвисла і торкалася грудей. Довгі слонові вуха теліпалися по плечах, а пазурі на величезних руках були загострені й Зігнуті, як у яструба. Угледівши таке страховище, ми зовсім втратили розум, а воно сиділо перед нами і оглядало нас своїм голодним оком.

Потім велетень простяг руку, підняв мене за шкіру і став вертіти на всі боки, як м'ясник, що оглядає ягня. Але, очевидно, я здався йому занадто худим, і він кинув мене набік, а сам узявся оглядати так само інших.

Нарешті він спинився на капітані, як на самому ситому та гладкому із нас. Злапавши палкою його, як горобця, в свою руку, він проткнув його наскрізь і став пекти капітана над огнем. [30]

Коли страва була спечена, він повечеряв з великою охотою, потім розлігся на підлозі і незабаром заснув. Хропів він як розлютований грім, і цілу ніч ми не могли стулити очей. Вранці велетень встав і, не звертаючи на нас ніякої уваги, кудись пішов з дому, а ми дали волю своєму відчаю. Здавалося, плачу та голосінню не буде краю. Нарешті, виплакавши всі сльози, стали радитись, як би нам вийти з цього страшного становища, але ніхто не міг дати путньої поради. Про те, що можна було б спільними силами напасти на велетня й убити його, ніхто навіть не заїкнувся: перелякані, ми не могли навіть про це подумати.

Заспокоївшись трохи, ми розсипались по острову, щоб чим-небудь наїстися, а ввечері, не знайшовши ніякого притулку, мусили знов вернутися в оселю людоїда.

Незабаром прийшов і сам господар. Він вибрав ще одного із товаришів, повечеряв і знову ліг спати, і спав до самого світанку. Вставши, він знову пішов і кинув нас без жодного догляду. Але це мало нас тішило: ми добре знали, що нам нікуди тікати і що нас усіх до одного жде однакова доля. Горе наше було таке велике, що дехто пропонував кинутись у море, знаходячи, що ця смерть все-таки приємніша від першої. Але проти цього повстав один з товаришів: він нагадав, що віра Забороняє людині накладати на себе руки, і радив вигадати який-небудь інший засіб позбавитись зубів людоїда. Тут у мене майнула думка, якою я і поділився з товаришами.

- Друзі мої,- сказав я їм.- Чи звернули ви увагу на ті великі дерева, що ростуть на березі? Давайте ми з них поробимо плоти, які залишимо поки на березі, а вночі спробуємо втекти від людоїда. У всякому випадку, коли не пощастить дочекатись якого-небудь корабля, краще згинути в морі, ніж у шлунку такого страховища.

Тут я докладно розповів про свій задум, який одноголосно був ухвалений, після цього ми взялися за роботу. Поробивши такі плоти, щоб могли витримувати по три чоловіки, ми вернулись до людоїда і знову були свідками страшної смерті одного зі своїх товаришів. Але на цей раз ми жорстоко віддячили своєму катові. Тільки він захропів, я та ще десятеро, найсміливіших і найпрудкіших людей між нами, взяли по залізній палиці, розпекли їх на огні і всі разом уткнули їх в око душогуба. Можете собі уявити, як він заревів від болю. Він став кидатись на всі боки, ловлячи нас розставленими руками, але ми сиділи спокійно в безпечних місцях. Облапавши всі кутки, він наткнувся на двері і вийшов, ревучи та стогнучи. [31]

Нам нічого було баритися, і ми кинулись до своїх плотів. Позаяк крики людоїда стихли, то у нас з'явилась надія, що ворог наш умер від ран, але вдосвіта ми раптом угледіли трьох однооких велетнів. Двоє нових страховищ вели третього, сліпого, під руки. Ми швидше оді-пхнули плоти од берега, але людоїди стали кидати на нас величезними шматками скель і незабаром розбили й потопили всіх нас, крім мене та двох моїх сусід, що встигли відплисти досить далеко од берега. Опинившись серед бурхливого моря, ми знову стали забавкою хвиль. Цілу добу ми боролися з ними, прощаючись із життям, але вітер несподівано пригнав нас до якогось острова, де знайшли ми багато поживних і смачних овочів.

Підкріпивши свої сили, ми лягли і заснули. Але ввечері, коли ще не зовсім смеркло, ми раптом почули якесь страшне сичання. Схопившись на ноги, угледіли величезну гадюку, що повзла прямо на нас. Ми хотіли тікати, але гадюка кинулася вперед, схопила одного з моїх товаришів, ударила його кілька разів об землю і проковтнула. Ми скористалися цим і стали тікати.

Знову відчай огорнув душу.

- О Боже! - крикнув я.- Вчора тільки ми ледве спаслись від людоїда і гнівних хвиль, а сьогодні зустрілися з новим лихом!

Блукаючи по острову, ми угледіли одне височезне дерево. Ледве стало смеркати, як полізли на нього. Але це було даремно: гадюка угледіла нас, обвилась круг дерева і, схопивши мого товариша, ударила його об землю і з'їла. Правда, після вечері вона кудись зникла, але я знав, що мене те ж саме чекає на день пізніше. Я подумав: чи не краще було б кинутися в море?.. Але умирати не хотілось, і я став думати, як би остатись жити. Помітивши, що на острові росте багато колючих рослин, я поробив з них в'язанки і високо обгородив ними дерево. Самого себе я теж обв'язав колючками. Як тільки смеркло, гадюка не стала баритись і тихо підлізла до мого дерева, але несподівано укололась і стрибнула назад. Кілька разів вона знову починала підкрадатись, як кішка, але нарешті впевнилась у даремності своєї праці, лягла, згорнулась і цілу ніч лежала на варті, а я сидів ні живий, ні мертвий на дереві. Хоча удосвіта вона зникла, але я такий був змучений, що саме життя мені обридло, і я, як божевільний, кинувся до моря, щоб раз назавжди припинити свої страждання. Але доля нарешті зглянулась на мене. У ту хвилину, коли я вже збирався кинутись у воду, на обрії зачорнів корабель. Він наближався до нашого острова і незабаром можна було помітити на ньому людей. [32]

Я зірвав з себе шапку і став нею махати, щоб звернути на себе увагу. Менад помітили, з корабля спустили човна і забрали мене. Чи можете ви уявити, який я був щасливий в ту хвилину.

Ксіоли я розповів про всі ті пригоди, які трапились зо мною, всі були і глибоко вражені, і кожний поспішав висловити мені своє співчуттям. Насамперед мене нагодували, а потім капітан подарував мені нове убрання, бо моє було зовсім пошматоване.

-. - Друже мій! У мене є на кораблі кілька пакунків з крамом, що налевдсали колись одному небіжчику-торговцю. Я хотів би їх продати тут, аа гроші передати його нащадкам. Чи не взявся б ти продати їх? Звичайно, -за це я тобі подякую.

Я і охоче згодився допомогти капітанові. А на палубі між тим тав-рувалли крам. Коли дійшла черга до тих пакунків, які доручено було мені і попродати, спитали капітана, яке ім'я на них поставити.

- Пиши: "Синдбад-мореход",- відповів капітан. Я в дивуванні глянуув на нього, і тільки тепер, вдивившись в його обличчя, пізнав того осамого капітана, який покинув мене на безлюдному острові, коли я лепгковажно заснув над струменем. За цей час він дуже постарів, та й менне йому було важко пізнати, тим більше, що всі вже вважали мене за неСЬбіжчика.

- Капітане! - сказав я.- Ти говорив, що цей крам Синдбада?

- Так,- відповів він,- Синдбад родом із Багдада, і їхав він на моємцу кораблі. Я і досі не можу простити собі за необачність. Одного раму він укупі з іншими вийшов з корабля на острів, а коли всі поверрнулись, я не примітив, що немає Синдбада, і велів плисти далі. Кинулись ми вже через деякий час, але вітер був настільки дужий, що мци ніяк не могли вернутись назад.

- І ви думаєте, що Синдбад давно уже згинув?

- Напевно.

- Ану лишень пригляньтесь до мене уважніше! - сказав я.- Чи . не роотмовляє з вами той самий Синдбад, якого ви вважаєте за небіжчика??! Я заснув на березі струмка, а коли прокинувся, корабель був уже ддалеко.

Капітан глянув на мене, пізнав і радісно закричав:

- Слава тобі, Боже, що ти знімаєш з моєї душі такий гріх! Який я радий, що бачу тебе живим та здоровим! Забери ж свій крам, а ось і гроші за продану частину його.

Я прийняв крам, але дещо подарував капітанові замість подяки. Рештгу я розпродав і купив сандалового дерева, гвоздики, кориці й [33] інших коштовних речей. Вернувшись у Багдад, я продав їх за великі гроші і став ще багатшим.

Звичайно, і цього разу я не забув подякувати Богові і роздати милостиню убогим.

Четверта подорож Синдбада

Друзі мої, - так почав своє оповідання Синдбад наступного дня. - Недовго я відпочивав після третьої своєї подорожі. Знову мене потягло з дому, знову захотілося нових вражень, нових пригод. Цього разу, одначе, мені захотілось поїхати іншою дорогою. Замість того, щоб сісти на корабель у Бальсорі, я спершу поїхав у Персію, побував у багатьох провінціях і тільки тоді найняв корабля і поїхав в Індію.

Як і раніше, ми спочатку плили щасливо. Торгувалось теж не зле, і я мав досить великі прибутки. Але цього разу моєму щастю швидко прийшов край. Одного дня нас серед моря, далеко від берега, застала буря. Щоб запобігти лихові, капітан велів негайно зняти вітрила, але було вже пізно. Вітрила були порвані на шматки, мачти зламані, керма збита, і розгнузданий корабель нісся по хвилях, вдарився з усього розмаху в підводні скелі і пішов на дно.

Більша частина подорожніх потонула, і тільки мені та ще кільком торговцям пощастило вхопитись за корабельні дошки і продержатись на них доти, доки нас не прибили хвилі до якогось острова. Вийшовши на берег, ми сіли відпочити і, стомлені, тут же поснули. Наступного дня, поснідавши, пішли ми по острову. Через деякий час здалеку помітили якісь будівлі. З радісною надією на якусь допомогу ми пішли швидше, але нам назустріч висипала сила якихсь чорних людей. З криком і свистом вони оточили нас з усіх боків і, поділивши, як здобич, повели у свої оселі. Я разом із п'ятьма своїми товаришами попав в одну хату. Дикуни посадили нас на долівці, поставили перед нами величезну миску з якоюсь мішанкою із трав і звеліли їсти.

Голодні товариші мої накинулись на страву, але я, помітивши, що самі господарі навіть не покуштували мішанки, перехитрував їх і став тільки удавати, що смачно обідаю. Підозріння моє мало під собою певний фунт. Як тільки товариші наїлися трави, з ними сталося щось дивне. Вони почали плести якісь нісенітниці, плигали, співали і, очевидно, ніяк не розуміли свого становища. Незабаром нам подали рисову кашу з кокосовим маслом. Я покуштував, але товариші з'їли все, що було, і після цього їм хотілось їсти ще більше, ніж раніше. Тут [34] тільки я зрозумів, що нас чекає. Я згадав оповідання одного моряка про острів, на якому живуть чорношкірі дикуни. Вони частували своїх бранців попереду травою; щоб позбавити їх розуму, а потім одгодо-вували на м'ясо і з'їдали.

Таке сталося і з моїми товаришами: коли вони поробилися ситі, чорношкірі порізали їх і поїли. Що ж до мене, то я з кожним днем все більше і більше наближався до кістяка. Я був такий худий та блідий, що дикунам гидко було на мене дивитись, і вони дозволили мені, доки я одгодуюсь, вільно гуляти по хутору. Це, власне, і спасло мене від смерті.

Одного ранку всі дикуни пішли на полювання, зоставивши мене під наглядом якогось чорношкірого дідка. Не довго думаючи, я кинувся тікати. Даремно він кричав, щоб я вернувся. Він був занадто старий, щоб догнати мене, а я знав, що мої кати вернуться додому тільки пізно ввечері. Одбігши на декілька миль від хутора, я ліг між кущами, щоб одпочити. Так я біг цілих сім днів, спочиваючи тільки вночі і годуючись одними кокосовими горіхами, які одночасно давали мені і їжу, і питво.

Нарешті на восьмий день передо мною засиніло широке море. По берегу ходили якісь люди, але вже білі, такі, як я. Вони збирали перець, і ця їх невинна робота так підбадьорила мене, що я сміливо підійшов до них. Помітивши мене, вони пішли мені назустріч і на арабській мові спитали мене, хто я і відкіля сюди забився. З якою радістю почув я звуки рідної мови! Я, звичайно, розказав їм свою пригоду, і вони вислухали мене з повним співчуттям. Я жив з ними весь час, доки збирали вони перець, а потім поїхав разом з ними на їх острів. Незабаром вони повели мене до султана. Добрий і привітний султан прийняв мене дуже прихильно і сердечно.

Дякуючи прихильності султана і його друзів, мені жилося на острові дуже гарно, я ні в чому не мав потреби і нарешті міг відпочити від пережитого горя і лиха.

Приглядаючись до звичаїв цієї країни, я помітив, що ніхто не їздив верхи на сідлі або з уздечкою. Це так мене здивувало, що я насмілився спитати - чому вони не вживають таких корисних речей, як сідло або уздечка.

- Та я вперше од тебе і чую про якесь сідло чи уздечку,- відповіли мені.

Тоді, розшукавши теслю, я велів йому під моїм доглядом витесати з дерева сідло, сам власноручно оббив його шкурою, набитою вовною, і оздобив його золотом. Уздечку я змайстрував сам. Сів султан [35] на осідланого коня, довго їздив на ньому і не міг наїздитись і нахвалитись моєю вигадкою. З усіх боків мене стали просити, щоб я зробив і для інших те ж саме. Я згодився, і мені в подяку було подаровано декілька дуже коштовних речей.

Взагалі, до мене відносилися з такою пошаною, що незабаром султан зробив мене першою особою при собі.

Одного разу він покликав мене і сказав:

- Слухай, Синдбаде, у мене до тебе прохання, коли ти цінуєш мою прихильність до тебе, то ти виконаєш його.

- Вели, царю,- відповів я. - Твоя воля для мене - закон. Тоді султан пояснив, що хоче одружити мене, в надії що це конче прив'яже мене до нової батьківщини. Звичайно, я не міг йому відмовити, і султан сам обрав мені молоду - гарну і вродливу дівчину. Жилось мені з нею щасливо, але я не переставав нудьгувати за рідним краєм. Я тільки і думав про те, як би втекти в свій Багдад.

Особливо мені хотілось виїхати звідси після того, як я узнав про один тутешній звичай, який вразив мене своєю жорстокістю. У мого приятеля сусіда вмерла дружина. Я пішов навідатись і розважити його смуток.

- Благослови тебе, Боже,- привітав я його, розчиняючи двері. - Хай пошле він тобі довгий вік та здоров'я! ?

- Даремне твоє побажання,- зітхнув він,- мені лишається жити не більше, як декілька годин.

- Бог з тобою,- крикнув я, подумавши, що він з розпачу хоче накласти на себе руки.- Позбавляти себе життя - це найтяжчий гріх. Знай, що й лихо, як радість, минає. Розвіється твоя журба, і ти будеш ще довго жити повним життям.

- Ох,- зітхнув сусіда,- я бачу, що ти не знаєш нашого звичаю. Коли вмирає чоловік, то жінка мусить іти за ним живою в могилу, а коли жінка раніше вмирає, то чоловіка ховають укупі з нею. Так ведеться у нас споконвіку, і я мушу коритись спільній долі.

Поки він розказував мені про цей нелюдський звичай, у хату ввійшли родичі небіжчиці. Вони одягли її в краще убрання і поклали в домовину. Аж ось понесли її на кладовище. Попереду ішов чоловік, за ним несли його покійну дружину, а далі йшли родичі й приятелі. Дійшовши до кладовища, одвалили важкий камінь і в печеру спустили труп. Після цього чоловік обняв востаннє родичів і ліг у свою домовину, в яку поставили глечик з водою і сім невеличких хлібів. Домовину спустили в печеру і привалили каменем. Післяцього всі стали тихо розходитись. [36]

Я не можу вам висловити ні того жаху, ні того обурення, що почував у собі, бачачи цей жорстокий звичай. Незабаром я зустрівся з султаном і не міг не заговорити з ним про це явище.

- Ваша величність! - сказав я йому;- Мене глибоко вражає дикий звичай твоєї країни - ховати живих разом з мертвими. Багато бачив я і держав, і народів на своєму віку, але ні в одній державі, ні в одного народу не існує такого нелюдського закону.

- Що поробиш, Синдбаде,- відповів султан.- Це старий споконвічний звичай, і я сам мушу коритись йому разом зі своїм народом. Коли султанша умре раніше, мене теж поховають разом з нею.

- Але я сподіваюсь, що чужинці, які мешкають у твоїй державі, не підлягають цьому закону? - спитав я непевним голосом.

- На цей раз ти помиляєшся, мій друже! - з усмішкою відповів султан, зрозумівши, що я головним чином турбуюсь за власне життя.- Кожний, хто одружився на острові, мусить коритись всім державним законам і звичаям мого народу.

Можете собі уявити - з якими почуттями я вернувся додому, з яким жахом з того часу став стежити за здоров'ям своєї дружини. Поперхнеться, закашляє, і у мене волосся підіймається вгору. І сталось незабаром те, чого я так боявся. Жінка моя тяжко занедужала, а через деякий час і вмерла. Розпачу моєму не було кінця-краю. Перебути, пережити всі пригоди, всі лиха, щоб бути похованим живим у могилі! Я впав у ноги до султана, благаючи його змилуватись надо мною, як над чужинцем; я запевняв, що ніколи в світі не одружився б тут, коли б чув про цей звичай, та мої благання були даремні. Але султанові, очевидно, було мене шкода, і він, щоб хоч трошки утішити мене, звелів поховати мене надзвичайно пишно. Навіть сам з усією своєю старшиною прийшов на кладовище і дивився, як спускали мене в печеру разом з небіжчицею в одній великій домовині, де лежало кілька хлібів і стояв глечик з водою. Я кричав, благав змилуватись надо мною, але зачинили кам'яні двері, і все було скінчено. І ось я опинився серед трупів і смороду. Я навіть чув останні зітхання нещасних, похованих на кілька днів раніше від мене.

Невимовний жах здавив моє серце. В розпуці я упав на землю і довго лежав нерухомий, гірко, невтішно плачучи. Чим більше я думав, тим дужче почував весь жах свого становища. Я проклинав свою долю, докоряв

самому Богові. Ех, годі, Синдбаде! Чи не сам ти винен у своєму становищі? Нащо тобі було кидати рідний край, де жилось тобі так, як дай Бог кожному, і гнатись за лихом та пригодами? [37] Нещасний! Краще було б тобі згинути зразу на морі серед бурі, ніж тут-умирати такою страшною смертю. Це гірке, даремне каяття тільки дужче шматувало мою душу.

Я, наче божевільний, рвав на собі волосся, бився головою об мури, кричав нелюдським криком. Та, одначе, умерти і припинити одразу свої страждання мені не хотілось, і я рвався до життя, як звір на волю, хотів прожити ще хоч декілька днів, і це примусило мене вернутись у домовину, щоб взяти хліба.

Так минуло кілька днів. Хліба і води з кожним днем ставало менше, і розвіювались останні надії на життя. Але раз чую - одвалю-ють камінь і спускають попереду мертву, а за ним живу людину, цього разу - жінку.

У ту ж хвилину в мене промайнула страшна думка - її убити і забрати хліб, але в часи відчаю людина не володіє собою. Хай Бог не осудить мене за цей гріх, я каявся і каюсь у ньому до цього часу. Слухайте: я схопив велику кістку і з усієї сили вдарив нею по голові нещасної жінки. Убив я її чи тільки оглушив - не знаю. Мені треба було їсти. І я, схопивши в домовині хліб і глечик з водою, побіг у темний куток, повний смороду і трупів. Коли й цей хліб був з'їдений, а вода випита, в печеру спустили ще когось, і я одняв у нього хліб і воду таким же чином. У місті в той час, певно, була якась пошесть, бо щодня ховали, і я міг так-сяк існувати.

Але час не стояв на місці, він ішов уперед: скільки його пройшло, не знаю. Аж ось одного разу я стояв, ждучи нової здобичі, коли чую десь неподалеку від мене якесь чудне сопіння. Здивований таким незвичайним звуком, я швидко пішов у той бік, та звуки тікали від мене, але не стихали. Навкруги розливалась чорна пітьма, я спотикався на безліч трупів, але не звертав на це уваги і йшов далі назустріч звукам аж до того часу, доки вони не стихли. В ту ж хвилину передо мною блиснуло сяйво, наче далека зірка на темному небі. Радісна надія ожила в моїй душі. Сяйво то зливалось з мороком, то знову привабливо світило, і незабаром я впевнився, що воно проходило через таку велику дірку в скелі, що я міг вільно пролізти.

Від радості я ледве не втратив розуму. З якою насолодою я набирав у груди свіжого, неотруєного смородом морського повітря! Як палко я вітав блискучий день! Ніколи в житті я не молився так щиро, не дякував небу так безмежно за його ласку. Нарешті, заспокоївшись, я уважно оглянув місцевість. Я був під горою, недалеко від берега. Одначе ще раз мені довелось вернутись у печеру за хлібом, а щоб не [38] йти з порожніми руками, я обшукав трупи і позабирав різні дорогоцінні речі. Зв'язавши, я виніс їх на берег. Доля, здається, знову усміхнулася в мій бік. Через кілька день я угледів корабель і став розмахувати чалмою і кричати. З корабля помітили і послали за мною човна. Мені довелось сказати, що два дні тому я був бурею викинутий на берег, але мені пощастило спасти частину свого краму. Мені повірили і взяли з собою.

Ми побували на багатьох островах, між іншим, - на острові Кела, де так багато свинцевої руди, цукрової тростини і камфори. Нарешті я повернувся в рідний Багдад з такими скарбами, що не знав, куди їх дівати. Як і раніше, частину їх роздав убогим і на оздобу мечеті, і знову рівними, щасливими хвилями потекли дні за днями".

На цьому Синдбад закінчив оповідання про свою четверту подорож.